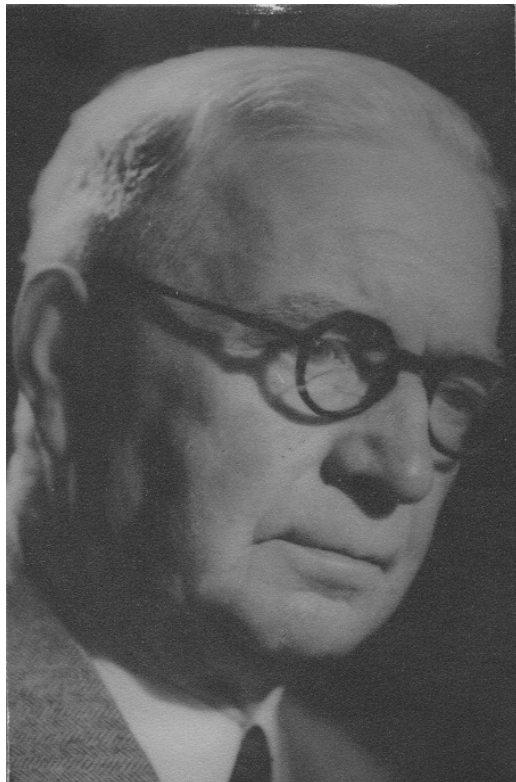

Niels Andersen Hansen (1881-1953)
Indsendt til Sønderborg Slot, 2025.

Niels Andersen Hansen, min farfar (1881-1953)

Niels Andersen Hansen

Indsendt til Sønderborg Slot, 2025.

Stamtræ

[illegible]

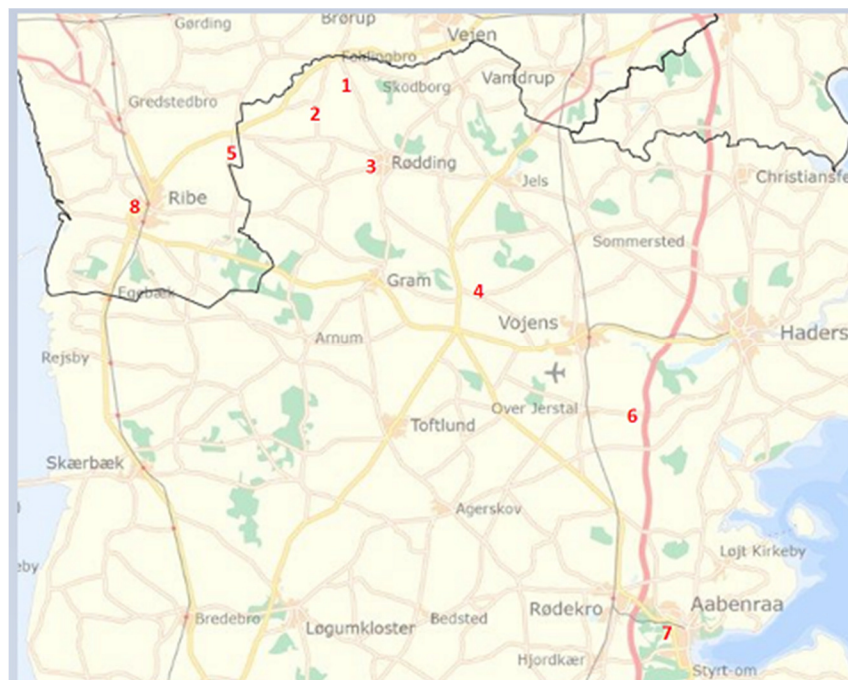
Niels Andersen Hansen (1881-1953)

Indsendt til Sønderborg Slot, 2025.

Geografi

Danmarks grænser 1864 og 1920

1. Trolde/Dover
2. Lintrup sogn
3. Rødding
4. Nustrup sogn
5. Kalvslund sogn
6. Vedsted sogn
7. Åbenrå
8. Ribe

Niels Andersen Hansen (1881-1953)

Indsendt til Sønderborg Slot, 2025.

Fødsel

Min farfar er født 2.maj 1881, Lintrup sogn, Haderslev amt, på en mindre gård, Troldal.

”Troldal” er den preussiske stavemåde af navnet, Den danske med dobbelt-d er ”Trolddal”.

Jeg bruger konsekvent den preussiske stavemåde, der var den officielle i farfars ungdom og som fremgår af vielsesregistreringen. I fødselsregistreringen står den danske stavemåde, formentlig som en markering af den danskhed, som var grundlaget for stiftelsen af Rødding frimenighed.

Maj-Britt Kehlet, oldebarn af min farfars søster Johanne, har oplyst, at Troldal blev ødelagt i stormen 1999.

Troldal 1991, foto. Per Salling

Troldal, Johanne og Eskild

Troldal

Hvoraf min farfars mellemnavn Andersen kommer, er jeg ikke klar over, men hans bedstefar hed Anders til fornavn.

Niels Andersen Hansen (1881-1953)

Indsendt til Sønderborg Slot, 2025.

I kirkebogen i dette område har mange et -sen mellemnavn. Jeg tænker, at det er et levn fra overgangsperioden, hvor sønner fik efternavn efter faderen, og hvor man arvede samme efternavn som forældrene.

Han er døbt i Rødding Frimenighedskirke. Denne grundtvigianske menighed blev oprettet i 1874 pga. de begrænsninger, som det tyske styre efter 1864 pålagde menigheder og præster.

Mellemnavnet fremgår både af fødselsregistreringen fra Rødding frimenighed og ved vielsen i Skærum sogn.

Død

Han er død 8.marts 1953 i hjemmet på Haderslevvej 36, Åbenrå

Forældre

- Christian Hansen (1844-1914)
- Rique Bülowine Salling (1840-1887)

Søskende

- Karen Hansen (1877-1878)
 - død i en alder af ét år
- Johanne Kathrine Hansen (1878-1954)
 - Gift med Eskild Pedersen
 - Mor til Kristian og Rique, opkaldt efter deres bedsteforældre
 - Overtog "Troldal" efter forældrene

Johanne Kathrine og Eskild

Niels Andersen Hansen (1881-1953)

Indsendt til Sønderborg Slot, 2025.

Familiebesøg på Trolldal, farfar i midten, Bag ham farmor og Ingrid

Ægteskab

Niels Andersen Hansen blev gift med Valborg Erhardi Nielsen 3. august 1909 i Skærum kirke, Hjørring amt. I kirkebogen anføres, at vielsen blev foretaget af *"a Persona Kapellan ved Københavns Valgmenighed Eskesen, Ungdomsven og studiekammerat af Brudgommen"*. Desuden at *"Brudgommen har lovbefalet Hjemstedsbevis fra Politiforvaltningen i Aabenraa ifl. Lov af 19/4 91 §42"* (Husk at Åbenrå på det tidspunkt var tysk).

Børn

- Børje Ek (1908-1994), bortadopteret
- Ingrid Erhardi Hansen, "Faster Ingrid" (1910-2004)
- Carl Henning Erhardi Hansen, min far (1911-1990)
- Ellen Theodora Erhardi Hansen, "Faster Gudmor" (1917-2004)
- Gerda Erhardi Hansen (1924-1924)

Se i øvrigt nærmere for Valborg Erhardi.

Livsforløb

Jeg husker knapt min farfar, der døde, da jeg var 4 år. Jeg har kun besøgt dem i Åbenrå én gang som ganske lille.

Han beskrives af andre som en omgængelig mand, frisindet, af muntert væsen og en kraftfuld taler.

Han blev født i små kår, men hjemmet var præget af Grundtvigs tanker og af deltagelse i dansk-nationalt arbejde i Nordslesvig.

Han kom på Askov som elev. Her tog han privattimer, og her mødte han Valborg.

Han tog studentereksamen i 1901 i København og efterfølgende i 1908 teologisk embedseksamen. Jeg har en række af hans eksamenspapirer, bl.a. i hebraisk.

Han stiftede familie i Åbenrå og boede dér på Nørre Chaussé 36, nu omdøbt til Haderslevvej 36,

De havde en schæferhund, der hed Rollo, og som min far af og til nævnte.

Niels Andersen Hansen (1881-1953)

Indsendt til Sønderborg Slot, 2025.

Min lidt ældre fætter Frans husker hjemmet. Han kan bl.a. huske, at der var en ledning ned fra loftet over spisebordet, hvorfra man kunne ringe efter pigen i huset, og så havde min farmor de dejligste søde stikkelsbærbuske i haven, som de plukkede af.

Haderslevvej 36

Min farfar blev frimenighedspræst i Sønderjylland. Det holdt dog kun et halvt år, hvorefter han blev ansat som journalistisk medarbejder på Flensborg Avis indtil 1. april 1909 og herefter på det dansksindede dagblad Hejmdal (i 1893 overtaget af H.P.Hanssen) i Åbenrå, hvor han fra 1919 til 1936 var ansvarshavende redaktør.

Han var i tiden op til Genforeningen en nær medarbejder af H.P.Hanssen (Genforeningssagens frontfigur), og en betydende person i grænsesagen.

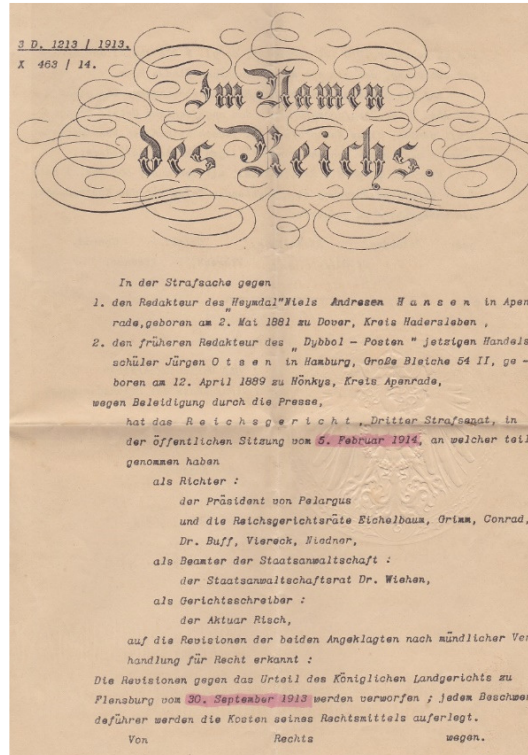
Da min far døde, gav vi flere hyldemeter bøger om dette emne til Landsarkivet i Åbenrå, hvor man ikke i forvejen havde mange af disse bøger, og hvorfra man sendte mig en oplysende opgørelse over denne gave.

Som bekendt var Nordslesvig (Sønderjylland), herunder Åbenrå, tysk indtil genforeningen i 1920. Avisen Hejmdal var et meget væsentligt talerør for danskheden, og artikler heri gik ofte lige til og også over censurens grænse og førte til arrestationer og fængslinger af bladets medarbejdere og redaktører

I 1913 besøgte den norske godsejer og søløjtnant Coucheron-Aamot området og holdt en række foredrag i forsamlingshuse o.l. I den forbindelse blev han efter en skærmydsel med en tysk gendarm udvist til Esbjerg af den tyske landsråd Schönberg.

Som redaktør af Hejmdal blev farfar derfor bragt i forhør pga. påståede fornærmelser i nogle avisartikler vedr. udvisningen og idømt 1 månedes fængsel. En appel til Rigsretten blev afvist.

Niels Andersen Hansen (1881-1953)
Indsendt til Sønderborg Slot, 2025.

Rigsrettens appelaflslag 1913 (forside)

Herefter anmodede farfar om tilladelse til at afsone straffen i Aabenraa, anvende eget tøj samt læsning af bl.a. teologiske og skønlitterære værker. Dette godkendtes mod en daglig erstatning på 1,5 mark. Alt dette er samlet af min far, i kronologiseret orden inkl. de originale breve og bilag. Desuden er bilagt min farfars originale, håndskrevne dagbog fra fængslingen, et håndtegnet skema med afkrydsning af hver eneste fængselsdag 9.marts – 11.april 1914. Alle disse bilag har jeg i mit papirarkiv.

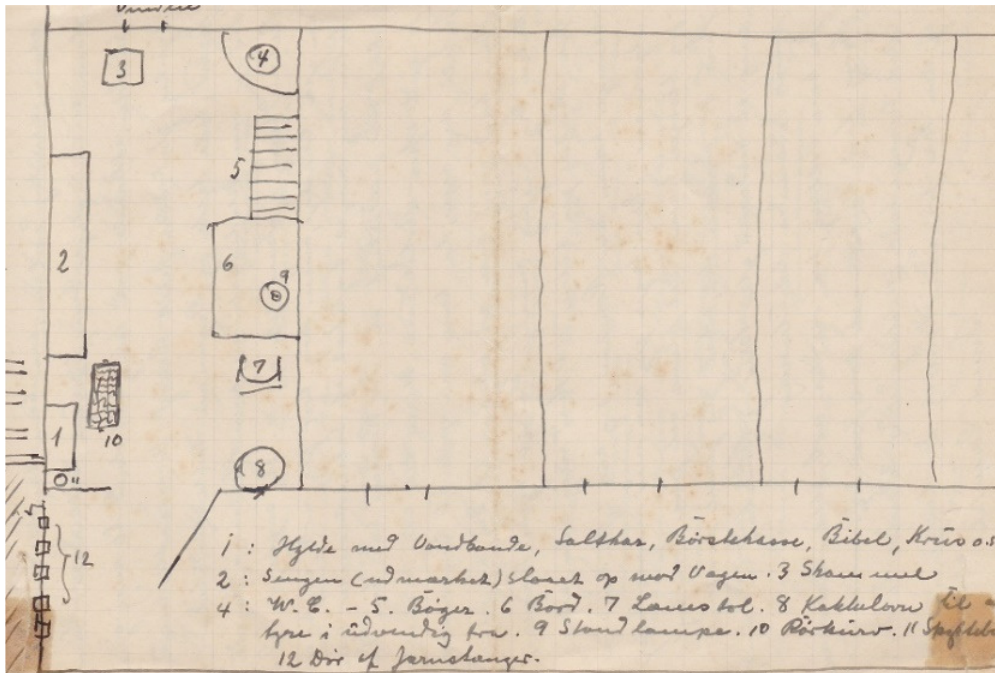

Kalenderregnskabet

Niels Andersen Hansen (1881-1953)

Indsendt til Sønderborg Slot, 2025.

Der er også en brevveksling med min farmor inkl. en skitse over cellens indretning,

Farfars fængselscelle

samt håndskrevet originalmanuskript til avisen om sagen.

Det er ikke den eneste gang, min farfar har været fængslet.

Straks efter krigsudbruddet 31. juli 1914 blev han på gaden arresteret sammen med medredaktør Frost og snart efter også H.P. Hanssen.

Det gjaldt også en række dansksindede i flere nordslesvigske byer, men da H.P. Hanssen også var rigsdagsmand i den tyske rigsdag, blev de samme dag løsladt. De øvrige arrestanter fra Tønder, Sønderborg etc. sad fængslet noget længere.

Få dage efter arrestationen blev avisen underlagt censur, og den 8. august fik avisen forbud mod at udkomme. H.P. Hanssen protesterede til regeringen i Kiel, hvor man som kompromis gav tilladelse til, at Hejmdal kunne udkomme på tysk. Dette ville H.P. Hanssen ikke acceptere, og den 24. august blev kravet igen trukket tilbage, og avisen kunne udkomme på dansk, men på betingelse af, at avisen kun bragte officielle efterretninger.

Min farfar har beskrevet forløbet i en beretning (muligvis en artikel i Sprogforeningens Almanak, der var en årlig hæfteudgivelse for dansksindede i Grænselandet) under titlen "Civilfange sammen med H.P. Hanssen".

Jeg har udkastet liggende og vil lige citere en enkelt passage om hans hustru Valborg efter løsladelsen:

"Til min store Forbavselse viste hun allerede, at jeg ville komme! Vor nabo var nemlig Borgmester Rickmers, og han, den rare Mand han i Virkeligheden var, havde om Formiddagen i al Hemmelighed været inde og havde tørret Taarerne af min kones Øjne og meddelt, at jeg vilde blive fri i løbet af formiddagen."

Min farmor beskriver også hændelsen i Sprogforeningens Almanak 1940 p.39 (haves i kopi).

Genforeningen var et højdepunkt i hans liv, men også tiden efter handlede hele hans gerning om danskheden i grænselandet.

Niels Andersen Hansen (1881-1953)

Indsendt til Sønderborg Slot, 2025.

Hejmdal, genforeningen

Han blev i 1936 efter H.P.Hanssens død samme år afskediget som redaktør for Hejmdal, hvorefter H.P.Hanssens søn, Bjørn Hanssen, overtog redaktørstillingen. Årsagen var muligvis avisens redaktionelle linje i grænsespørgsmålet. Afskedigelsen var et stort traume for ham.

Fra 1938 til 1950 var han formand for Provinsjournalistforeningen, senere Dansk Journalistforening, hvor han var foreningen en god formand.

Han var fra 1921 til sin død redaktør på Sprogforeningens Almanak, hvortil han skrev mange artikler.

Han blev i 1931 udnævnt til Ridder af Dannebrog og i 1950 udnævnt til Dannebrogsmænd, bl.a. efter anbefaling af statsminister Erik Eriksen.

Desuden fik han i 1947 af Finlands præsident Mannerheim mindemedaljen for humanitær virksomhed.

Niels Andersen Hansen (1881-1953)

Indsendt til Sønderborg Slot, 2025.

Niels Hansen med ordener

Han har efterladt sig ganske mange papirer, der bl.a. omfatter en stor samling af papirer om hans afskedigelse, en artikelsamling 1948-49 om grænsespørgsmålet, breve og lykønskninger på 70-års fødselsdagen, korrespondance om Ordenskapitlet, mange nekrologer og yderligere papirer.

Jeg har også en morsom lydoptagelse, hvor børnene Ingrid, Carl Henning (min far) og Ellen snakker om gamle dage. De fortæller om flugten fra fangelejren i Polen og de engelske soldater, lidt om Dybro og om farfars barndom. Denne optagelse har jeg transskriberet*.

Krigsindsats

Sønderjylland var tysk indtil Genforeningen i 1920. Han var derfor som mange sønderjyder i 1915 indkaldt som tysk soldat under 1. Verdenskrig.

Ingrid skriver i brev til til Börje: *"Mit første minde er fra marts 1915, at far gik ned ad havegangen for at blive tysk soldat og senere blive sendt til Polen"*

I brev fra Charles (Valborgs bror) til min farfar 22. oktober 1916 beklager Charles, at Niels er flyttet til østfronten, men skriver, at det er en trøst, at han ikke kommer i ildlinjen. Han håber, at livet i fangelejren ikke må volde Niels mén og tilbyder, at *"Valborg og børnene kan komme herop"*.

Han blev først sendt som vagtmand til den store krigsfangelejr ved Tinglev i Sønderjylland, men senere til Østfronten, hvor han var udstationeret i Strzalkowo (polsk: Strzalkowo) i Polen, også som vagt i en krigsfangelejr. Strzalkowo ligger midt mellem Berlin og Warszawa.

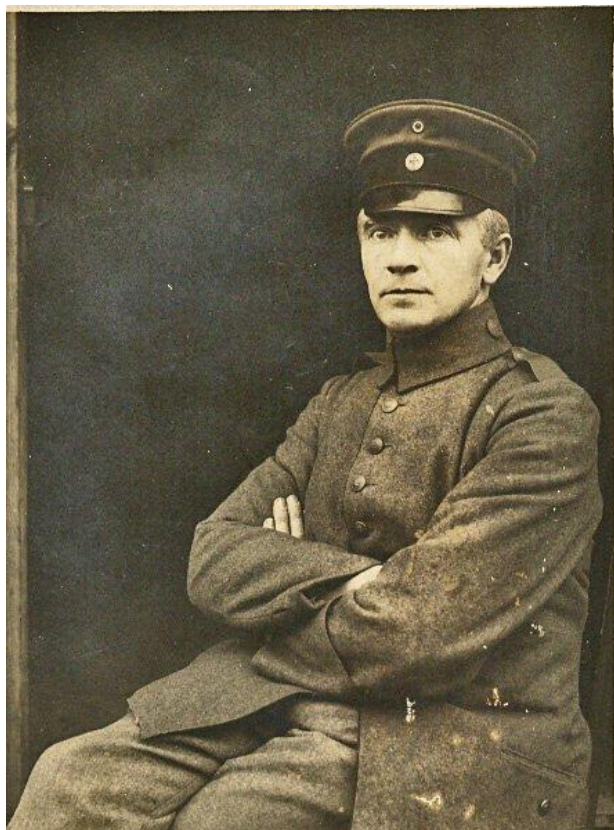
Niels Andersen Hansen (1881-1953)

Indsendt til Sønderborg Slot, 2025.

The prisoner-of-war camp of Strzałkowo, which was built by Russian prisoners of war. How many of the prisoners interned here failed to survive is not documented.

Der findes breve og et billede af ham i tysk uniform.

Niels Hansen, postkort 1917

Postkortets bagside

Niels Andersen Hansen (1881-1953)

Indsendt til Sønderborg Slot, 2025.

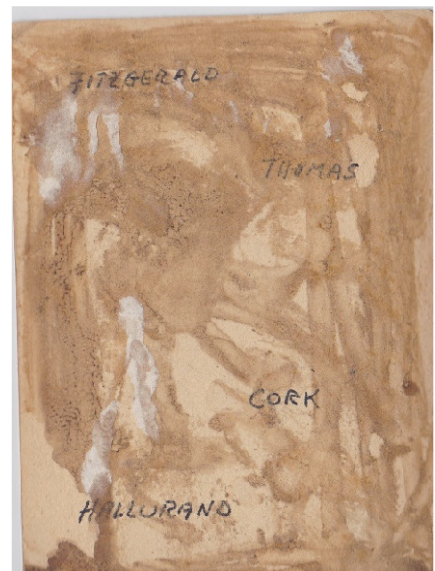
Farfar yderst til venstre

Da novemberrevolutionen i Tyskland udbrød november 1918, tog han tilbage til Åbenrå sammen med to engelske, en irsk og en skotsk soldat, der var krigsfanger i lejren. En del af vejen tilbagelagde de på en skinnedræsine (har min far fortalt).

I Åbenrå lånte han englænderne penge, men kun skotten betalte dem tilbage.

Farfar og de engelske soldater

Billedets bagside

Fra lejren stammer en pibe af tygget rugbrød (kan nu ses på pibemuseet i Den gamle By i Århus og i en lille bog udgivet derfra, hvor dens historie dog er forkert beskrevet).

Niels Andersen Hansen (1881-1953)

Indsendt til Sønderborg Slot, 2025.

Desuden to bjørne udskåret af træ af russiske krigsfanger. Dem har Nanna nu.

